

**CHÍNH PHỦ KHUYẾN KHÍCH, BẢO VỆ CÁN BỘ NĂNG ĐỘNG, SÁNG
TẠO, DÁM NGHĨ, DÁM LÀM, DÁM CHỊU TRÁCH NHIỆM
VÌ LỢI ÍCH CHUNG**

ThS. Nguyễn Duy Quốc¹

Ngày 29/9/2023, Chính phủ ban hành Nghị định số 73/2023/NĐ-CP quy định về khuyến khích, bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung. Nghị định áp dụng đối với cán bộ, công chức lãnh đạo, quản lý trong các cơ quan, tổ chức hành chính nhà nước; viên chức quản lý trong các đơn vị sự nghiệp công lập; người giữ chức danh, chức vụ và người đại diện phần vốn nhà nước tại doanh nghiệp theo quy định của Chính phủ và cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan. Thông qua chính sách này, Chính phủ khuyến khích cán bộ năng động, sáng tạo trong đề xuất đổi mới, tháo gỡ, giải quyết điểm nghẽn, nút thắt trong cơ chế, chính sách chưa được quy định trong văn bản quy phạm pháp luật thuộc thẩm quyền ban hành của Chính phủ và địa phương; vì lợi ích chung, đem lại giá trị, hiệu quả thiết thực, tạo chuyển biến, đóng góp tích cực vào sự phát triển chung của đất nước, địa phương, cơ quan, đơn vị; xuất phát từ yêu cầu, đòi hỏi cấp thiết của thực tiễn; không ảnh hưởng đến quốc phòng, an ninh, trật tự an toàn xã hội; không làm ảnh hưởng đến sự phát triển của địa phương, cơ quan, đơn vị khác; đẩy mạnh phân cấp, phân quyền trong quản lý nhà nước, cải cách thủ tục hành chính, ứng dụng công nghệ thông tin...

Phải nói rằng, thực trạng trong những năm qua, nước ta đã bị ảnh hưởng nặng nề bởi những “di chứng” của đại dịch Covid-19; tình hình kinh tế gặp rất nhiều khó khăn, do tình hình kinh tế - chính trị trên thế giới có nhiều biến động với diễn biến phức tạp; trong nước lạm phát tăng, nguyên vật liệu đầu vào khan hiếm, giá cả “nhảy nhót”, không ổn định; dòng vốn cho sản xuất - kinh doanh bị ngưng trệ; nhiều doanh nghiệp phải đóng cửa hoặc sản xuất cầm chừng²; nhiều vụ án liên quan đến cán bộ, công chức được đưa ra xét xử công khai, minh bạch nhưng với số lượng cán bộ, công chức khá đông, có nhiều người giữ những chức vụ quan trọng trong bộ máy nhà nước³... đã làm phát sinh các biểu hiện của cán

¹ Phó Hiệu trưởng Trường Cao đẳng Luật miền Nam.

² Kinh tế thế giới trong 6 tháng đầu năm 2023 đối mặt với nhiều khó khăn và thách thức, chiến sự Nga – U-crai-na kéo dài, lạm phát toàn cầu mặc dù đã hạ nhiệt nhưng vẫn ở mức cao, Ngân hàng Trung ương của nhiều quốc gia vẫn theo đuổi chính sách tiền tệ thắt chặt đã tác động mạnh tới tăng trưởng kinh tế, đầu tư, tiêu dùng. Nhiều nền kinh tế lớn trong đó có các đối tác thương mại quan trọng của nước ta đã tăng trưởng chậm lại, thậm chí rơi vào suy thoái - <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2023/06/thong-cao-bao-chi-ve-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-quy-ii-va-6-thang-dau-nam-2023/>

³ Cục CSĐT Tội phạm về tham nhũng, kinh tế và buôn lậu (C03, Bộ Công an) vừa hoàn tất kết luận điều tra, đồng thời đề nghị VKSND Tối cao truy tố 38 bị can liên quan đến vụ án "thối giá" kit xét nghiệm của Công ty CP Công nghệ Việt Á (Công ty Việt Á). <https://nld.com.vn/thoi-su/chi-tiet-ve-38-bi-can-trong-vu-an-thoi-gia-kit-xet-nghiem-viet-a-20230821000615576.htm>

Hiện đã khởi tố 33 vụ án, trên 111 bị can với 6 tội danh - <https://xaydungchinhsach.chinhphu.vn/ban-noi-chinh-trung-uong-noi-ve-chum-an-viet-a-119230816223627545.htm>

bộ hiện nay là “không nói; không tham mưu, đề xuất; không làm”, được gọi là “3 không” hoặc có làm thì cũng làm “cầm chừng”, hay vừa làm vừa nghe ngóng. Trong đó, có thể đánh giá rằng có một số cán bộ, công chức, viên chức ở một số địa phương, đơn vị có lúc, có khi, có việc còn sinh tâm lý sợ sai, sợ đụng chạm, sợ trách nhiệm, né tránh, đùn đẩy... Việc ra đời Nghị định số 73/2023/NĐ-CP quy định về khuyến khích, bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung, chúng tôi cho rằng đây là một “điểm sáng cuối đường hầm”, một giải pháp rất kịp thời tiếp tục tạo động lực động viên, có thiết kế cơ chế bảo vệ cán bộ, công chức, viên chức năng động, sáng tạo trong đề xuất đổi mới, tháo gỡ, giải quyết điểm nghẽn, nút thắt vì lợi ích chung, đem lại giá trị, hiệu quả thiết thực, tạo chuyển biến, đóng góp tích cực vào sự phát triển chung của đất nước, địa phương, cơ quan, đơn vị và cho đất nước trong tình hình mới. Nghị định số 73/2023/NĐ-CP có những nội dung quan trọng như sau:

Từ năm 2018 đến nay, hệ thống TAND cả nước đã đưa ra xét xử nhiều vụ án kinh tế, tham nhũng, góp phần đấu tranh phòng chống tham nhũng, trong đó có 10 vụ án điển hình nhất - <https://www.tapchitoaan.vn/10-vu-an-lon-ve-kinh-te-tham-nhung-va-cac-vu-an-dien-hinh-duoc-dua-ra-xet-xu-trong-nam-2018>

Thứ nhất, về nguyên tắc khuyến khích, bảo vệ cán bộ, công chức, viên chức (gọi chung là cán bộ) bao gồm 5 nguyên tắc sau: (i) cán bộ năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung phải được khuyến khích, bảo vệ; (ii) khuyến khích, bảo vệ cán bộ có đề xuất đổi mới, sáng tạo được cơ quan sử dụng cán bộ xem xét, quyết định cho thực hiện trong phạm vi thẩm quyền quyết định theo quy định của pháp luật, bảo đảm không trái quy định của Đảng, văn bản quy phạm pháp luật của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, cơ quan nhà nước cấp trên và Điều ước quốc tế mà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên; (iii) cán bộ có đề xuất đổi mới, sáng tạo được cơ quan sử dụng cán bộ xem xét, quyết định cho thực hiện, có kết quả đóng góp vào công cuộc xây dựng, phát triển đất nước, của ngành, lĩnh vực, địa phương, cơ quan, đơn vị được ghi nhận, tôn vinh, khen thưởng xứng đáng. Cơ quan sử dụng cán bộ báo cáo, xin ý kiến cấp ủy, tổ chức đảng cùng cấp trước khi phê duyệt và đánh giá kết quả thực hiện đề xuất đổi mới, sáng tạo; (iv) việc khuyến khích và bảo vệ cán bộ phải được thực hiện kịp thời, dân chủ, công khai, minh bạch; đúng đối tượng, trình tự, thủ tục theo quy định tại Nghị định này và pháp luật có liên quan. Cơ quan, người có thẩm quyền phải kịp thời xem xét, đánh giá kết quả thực hiện, xác định rõ các nguyên nhân khách quan, chủ quan, đánh giá khách quan, toàn diện đối với việc đề xuất và thực hiện đề xuất đổi mới, sáng tạo; (v) cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung có thể không bị xử lý trách nhiệm, được loại trừ, miễn hoặc giảm nhẹ trách nhiệm theo quy định tại các khoản 1, 2 và 3 Điều 11 quy định về biện pháp bảo vệ cán bộ.

Thứ hai, về điều kiện áp dụng chính sách khuyến khích, biện pháp bảo vệ cán bộ được áp dụng khi nội dung đề xuất đổi mới, sáng tạo đáp ứng các điều kiện sau: (i) có khả năng tháo gỡ, giải quyết điểm nghẽn, nút thắt trong cơ chế, chính sách chưa được quy định trong văn bản quy phạm pháp luật của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, các bộ, cơ quan ngang bộ, địa phương và giải quyết hiệu quả vấn đề được đề xuất; (ii) vì lợi ích chung, đem lại giá trị, hiệu quả thiết thực, tạo chuyển biến, đóng góp tích cực vào sự phát triển chung của đất nước, địa phương, cơ quan, đơn vị; (iii) xuất phát từ yêu cầu, đòi hỏi cấp thiết của thực tiễn; không ảnh hưởng đến quốc phòng, an ninh, trật tự an toàn xã hội; không làm ảnh hưởng đến sự phát triển của địa phương, cơ quan, đơn vị khác; (iv) đẩy mạnh phân cấp, phân quyền trong quản lý nhà nước, cải cách thủ tục hành chính, ứng dụng công nghệ thông tin.

Biện pháp bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo quy định tại Nghị định này được áp dụng khi thuộc một trong các trường hợp sau đây: *Một là*, thực hiện đề xuất đổi mới, sáng tạo được cơ quan sử dụng cán bộ đánh giá là hoàn thành theo quy định tại Điều 18 Nghị định này; *hai là*, thực hiện đề xuất đổi mới, sáng tạo mà không hoàn thành hoặc chỉ hoàn thành một phần mục tiêu đề ra, gây ra thiệt hại nhưng được cơ quan sử dụng cán bộ xem xét, đánh giá đã thực hiện đúng chủ trương, có động cơ trong sáng, vì lợi ích chung.

Bên cạnh đó, Nghị định cũng quy định những việc cơ quan, tổ chức, cán bộ và cá nhân không được làm trong khuyến khích, bảo vệ cán bộ, những việc đó là: (i) lợi dụng chính sách, biện pháp khuyến khích, bảo vệ cán bộ để thực hiện hoặc bao che hành vi tham nhũng, tiêu cực, trục lợi, vi phạm kỷ luật của Đảng và pháp luật của Nhà nước hoặc làm ảnh hưởng đến việc thực hiện nhiệm vụ chính trị, tác động tiêu cực đến đời sống nhân dân, hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp; (ii) cản trở, gây khó khăn, xúc phạm danh dự, nhân phẩm cán bộ năng động, sáng tạo, cơ quan, tổ chức và cá nhân có liên quan trong quá trình đề xuất, thực hiện, hoàn thành đề xuất vì lợi ích chung; (iii) né tránh, đùn đẩy trách nhiệm trong trình tự, thủ tục phê duyệt và triển khai thực hiện các đề xuất đổi mới, sáng tạo; (iv) không chấp hành sự phân công của cơ quan, tổ chức về việc giao thực hiện đề xuất; thực hiện không đúng đề xuất được cơ quan sử dụng cán bộ quyết định cho thực hiện; không chấp hành chỉ đạo của cơ quan sử dụng cán bộ về việc tiếp tục, dừng hoặc chấm dứt thực hiện đề xuất; lợi dụng việc thực hiện đề xuất để né tránh, đùn đẩy, thiếu trách nhiệm khi thực hiện chức trách, nhiệm vụ khác được giao theo quy định của pháp luật, nội quy, quy chế của cơ quan; (v) xử lý trách nhiệm đối với cán bộ năng động, sáng tạo, cơ quan, tổ chức và cá nhân có liên quan trong quá trình đề xuất, thực hiện đề xuất đã được đánh giá là hoàn thành quy định tại Điều 18 Nghị định này.

Để những nội dung của Nghị định đi vào thực tế cuộc sống, thiết nghĩ các cấp chính quyền, mỗi cơ quan, tổ chức, đơn vị cần quán triệt, phổ biến, tuyên truyền sâu rộng đến từng cán bộ, công chức, viên chức nắm rõ nhưng quy định của Chính phủ để cùng thực hiện. Các cơ quan sử dụng cán bộ phải kịp thời xem xét, phê duyệt đề xuất đổi mới, sáng tạo; tôn trọng, động viên, khích lệ cán bộ đề xuất và cán bộ, cá nhân, tổ chức thực hiện đề xuất; phân công công việc hợp lý trong thời gian cán bộ, cá nhân, tổ chức thực hiện đề xuất; bảo đảm các điều kiện, đầu tư kịp thời, đầy đủ trang thiết bị, phương tiện làm việc; bố trí, sắp xếp bộ máy, con người, kinh phí thực hiện đề xuất được phê duyệt; triển khai các biện pháp cần thiết theo quy định của pháp luật để bảo vệ cán bộ, cá nhân, tổ chức khi bị cản trở, gây khó khăn trong quá trình thực hiện và sau khi hoàn thành đề xuất đổi mới, sáng tạo đã được cấp có thẩm quyền quyết định cho thực hiện. Kịp thời khuyến khích, bảo vệ đối với cán bộ có đề xuất đổi mới, sáng tạo và cán bộ, cá nhân, tổ chức thực hiện đề xuất đổi mới, sáng tạo theo thẩm quyền hoặc đề xuất cơ quan quản lý cán bộ áp dụng các hình thức khuyến khích, biện pháp bảo vệ...